STUDIA UNIVERSITATIS MOLDAVIAE
Revista științifică a Universității de Stat din Moldova, 2025, nr. 5(185)

CZU: 373.014.523 **https://doi.org/10.59295/sum5(185)2025_14**

ASIMILAREA DE CĂTRE ELEVI A VALORILOR MORAL-RELIGIOASE PRIN UTILIZAREA PILDELOR MÂNTUITORULUI ȘI A FABULELOR CULTE ÎN CONTEXTUL MODELULUI-PILOT „PILDA”

Adrian-Florentin DĂSCĂLESCU,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Implementarea unui program educațional săptămânal intitulat PILDA a vizat integrarea pildelor biblice și a fabulelor culte în cadrul orelor de religie și limba română, precum și implicarea elevilor în activități extrașcolare, pentru dezvoltarea comportamentului moral-religios al acestora. Programul a implicat 120 de elevi din ciclul gimnazial, de la Liceul Tehnologic „Oltea Doamna”, folosind metode interactive, precum analiza grafică, lectura, dezbaterea și aplicarea practică. Rezultatele au indicat o creștere semnificativă a interesului pentru educația moral-religioasă, îmbunătățirea cunoștințelor biblice, aprofundarea relației cu semenii, familia și Biserica, precum și adoptarea unor comportamente empatice și responsabile.

Cuvinte cheie: *educație moral-religioasă, pilde, fabule, program educațional.*

STUDENTS' ASSIMILATION OF MORAL-RELIGIOUS VALUES THROUGH THE USE OF PARABLES OF THE SAVIOR AND CULT FABLES IN THE CONTEXT OF THE PILOT-MODEL „PILDA”

Implementation of a weekly educational program entitled PILDA aimed at the integration of biblical parables and cult fables within the religion and Romanian language classes, as well as the involvement of students in extracurricular activities for the development of their moral-religious behavior. The program involved 120 secondary school students from the "Oltea Doamna" Technological High School, using interactive methods such as graphic analysis, reading, debate and practical application. The results indicated a significant increase in interest in moral-religious education, improving biblical knowledge, deepening the relationship with peers, family and the Church, as well as adopting empathetic and responsible behaviors.

Keywords: *moral-religious education, parables, fables, educational program.*

Introducere

Ființa umană, dezvoltându-se într-un mediu caracterizat de o complexitate în continuă creștere și transformare, dispune de cea mai îndelungată perioadă a copilăriei, dintre toate speciile terestre, interval crucial pentru procesul de adaptare la aceste condiții dinamice. Pentru a sprijini această adaptare, s-a constituit educația, care servește drept instrument fundamental în modelarea și dezvoltarea competențelor necesare integrării în societate. Distinsul pedagog Constantin Cucoș evidențiază rădăcinile latine ale termenului „educație”, derivat din „educo, educare”, ce implică ideea de „a hrăni, a îngriji, a dezvolta”, utilizat atât în raport cu îngrijirea oamenilor, cât și cu creșterea animalelor sau cultivarea plantelor. De asemenea, termenul se leagă de „educo, educere”, care înseamnă „a ghida, a conduce, a scoate la lumină” [4, p. 106]. Unii autori definesc educația ca un fenomen socio-uman ce transmite cunoștințele teoretice și practice acumulate de-a lungul istoriei, având scopul de a forma personalitatea pentru integrarea socio-profesională [8, p. 28]. Educația nu se limitează doar la dezvoltarea cognitivă, ci include și dezvoltarea moral-religioasă, pe care unii autori o consideră cea mai profundă dimensiune a educației, având rolul de a modela profilul moral al persoanei, prin dezvoltarea cunoștințelor și a conduitei morale [12, p. 333].

Programul de intervenție PILDA

Omul nu se naște ca ființă morală, ci devine astfel printr-un proces educațional adecvat. Constantin Cucoș consideră că educația morală presupune procesul de interiorizare a normelor, regulilor și valorilor morale,

evidențiind că aceasta include nu doar o dimensiune cognitivă, ci și una afectivă și practică, orientată spre acțiune [4, p. 114]. De asemenea, omul, creat după chipul lui Dumnezeu, poartă în sine o înclinație naturală spre Creatorul său, căutându-L și ascultând glasul divin sădit în inima sa. Această predispoziție spre religiozitate exprimă dorința profundă de comuniune cu Dumnezeu. Religia, ca legătură personală, liber asumată și conștientă între om și Dumnezeu, se întemeiază pe revelația divină, dar și pe voința liberă a persoanei de a răspunde chemării iubitoare a Mântuitorului (Apoc. 3, 20) [1]. Educația moral-religioasă se bazează pe principii și norme divine care contribuie la formarea caracterului în conformitate cu voința divină, după idealul biblic exprimat în cuvintele Mântuitorului „Fiţi, dar, voi desăvârşiţi, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârşit este.” (Matei 5,48) [1]. Această formă de educație devine indispensabilă în procesul de formare personală a elevilor, completând cunoștințele academice și promovând o dezvoltare integrală a individului.

În urma consultării altor cercetări și studii în același domeniu [2], [3], [5], [6], [7], [9], [10], [11], am conturat o ipoteză inițială ce propunea ca implemetarea unui program educativ, prin care să se valorifice Pildele Mântuitorului Iisus Hristos și fabulele culte în modelarea comportamentului moral-religios al elevilor, ar putea facilita nu doar înțelegerea, dezvoltarea, ci și asumarea unui astfel de comportament dezirabil. Urmând această ipoteză, am dezvoltat un program săptămânal de intervenție intitulat PILDA (privește și povestește - identifică și interpretează - lecturează - descrie și dezbate - analizează și aplică), ce a presupus prezentarea, în cadrul orei de religie, a unei pilde rostite de Mântuitorul Iisus Hristos, iar în cadrul orei de limba română a unei fabule culte, după un grafic prestabilit. Metodologia de prezentare a acestora a cuprins următoarele etape:

a) privirea imaginii grafice a pildei sau a fabulei ce urma a fi discutată, urmată de o scurtă povestire a ceea ce observă elevii în respectiva imagine;

b) identificarea personajelor sau a persoanelor din imaginea prezentată și interpretarea interacțiunii acestora din punct de vedere moral-religios;

c) lecturarea textului biblic al Pildei Mântuitorului sau a textului fabulei culte;

d) descrierea comparativă a ceea ce a fost identificat inițial prin „descifrarea” imaginii și a celei descoperite după lectura textului pildei sau a fabulei respective;

e) dezbaterea privind caracteristicile, comportamentele, atitudinile pro și contra ale persoanelor sau personajelor descoperite;

f) analiza comportamentelor persoanelor sau a personajelor descoperite, urmată de modalități de aplicare a învățăturii descoperite în alte contexte decât cele prezentate în pilda Mântuitorului sau în fabula cultă.

Pentru edificare, vom exemplifica „Pilda Semănătorului” (Matei 13, 3-8), prezentată elevilor din ciclul gimnazial în perioada 18-22 septembrie 2023. La început, elevilor li s-a solicitat să observe imaginea și să povestească, pe scurt, cele observate. Apoi, ei au avut ca sarcină să identifice personajul și tipurile de pământ în care ajunge sămânța, accentuându-se faptul că sămânța este aceeași, doar pământul fiind diferit. Au urmat apoi lecturarea textului biblic din Evanghelia după Matei, cap. 13 versetele 3-8, dar și a explicării acesteia de către Însuși Mântuitorul (Matei 13, 18-23). În continuare, a fost organizată o dezbatere privind cele descoperite în imagine și în textul biblic lecturat, având drept subiect caracteristicile celor patru tipuri de pământ și implicațiile acestora în rodirea sau nerodirea seminței. În cadrul ultimei etape a modelului de intervenție, li s-a solicitat elevilor să prezinte similitudinile dintre diferte tipologii de oameni și tipurile de pământ descoperite în lecturarea pildei, dar și dintre anumite momente din viața personală și respectivele tipologii de persoane și tipuri de pământ, accentuându-se importanța devenirii fiecăriua dintre noi asemenea „pământului bun” care a adus roadă. Ca activitate suplimentară, elevii au fost invitați să se gândească la modul cum ar putea rescrie pilda conform realității anului 2023. De asemenea, tot în cadrul acestui program, elevii au fost antrenați lunar în activități extrașcolare culturale, filantropice, recreative etc.

Designul și rezultatele experimentului de formare

Eșantionul de subiecți din cadrul ciclului gimnazial a fost unul generos, fiind format din 120 de elevi de la Liceul Tehnologic „Oltea Doamna”, orașul Dolhasca, județul Suceava, România. Eșantionul cuprinde elevi cu vârste între 11 și 14 ani, majoritarcu preponderență aparținând cultului Creștin Ortodox, doar câțiva elevi aparținând cultelor Creștin după Evanghelie și Penticostal. De asemenea, elevii provin din medii fa-

miliale diferite, atât cu nivel socio-economic crescut, cât și scăzut, fiind rezidenți ai orașului Dolhasca, dar și ai satelor învecinate, Gulia, Valea Poienii, Poiana, Siliștea Nouă.

La începutul perioadei de implementare a programului intervențional, elevilor li s-a aplicat un chestionar ce a vizat mai multe aspecte: percepția acestora privind educația moral-religioasă, lectura moral-religioasă, relația cu Sfânta Biserică, interacțiunile școlare și familiale, iar la final, opinia privitoare la activitățile extrașcolare. Apoi, pe întreaga perioadă a implementării acestui program, elevii au fost monitorizați sistematic atât în timpul orelor de curs, cât și pe durata pauzelor, pentru a analiza comportamentul și modul de relaționare al acestora. La finalul implementării programului, s-a utilizat un chestionar similar celui aplicat în etapa de pretestare, adaptat pentru a reflecta evenimentele și schimbările comportamentale din ultimul an. Acest demers a avut ca scop colectarea și sistematizarea unui volum semnificativ de informații relevante pentru ipoteza și obiectivele cercetării, asigurând în același timp un grad sporit de obiectivitate. Răspunsurile obținute au fost corelate cu cele din etapa inițială, pentru a evalua în mod detaliat modificările în comportamentul elevilor.

Analizând răspunsurile din primul capitol al chestionarului, s-a putut observa faptul că procentual a rămas același număr de băieți (46%) și fete (54%), doar vârsta lor crescând față de perioada inițială, aceasta înscriindu-se între 11 și 14 ani.

În cadrul celui de-al doilea capitol, privitor la percepția elevilor despre educația moral-religioasă în școală, s-a putut constata că elevii participă în continuare cu drag la această oră, după cum se poate observa în fugura numărul 1, iar după participarea la programul de intervenție, elevii s-au arătat fascinați de „povestirile" din cadrul orei, de normele moral-religioase transmise și, nu în ultimul rând, de jocurile didactice utilizate, după cum însuși mărturisesc: „domnul nu doar folosește anumite situații comice ca exemple de morală bună, dar ne și ține captați la oră mulțumită povestirilor sale" (băiat, 11 ani).

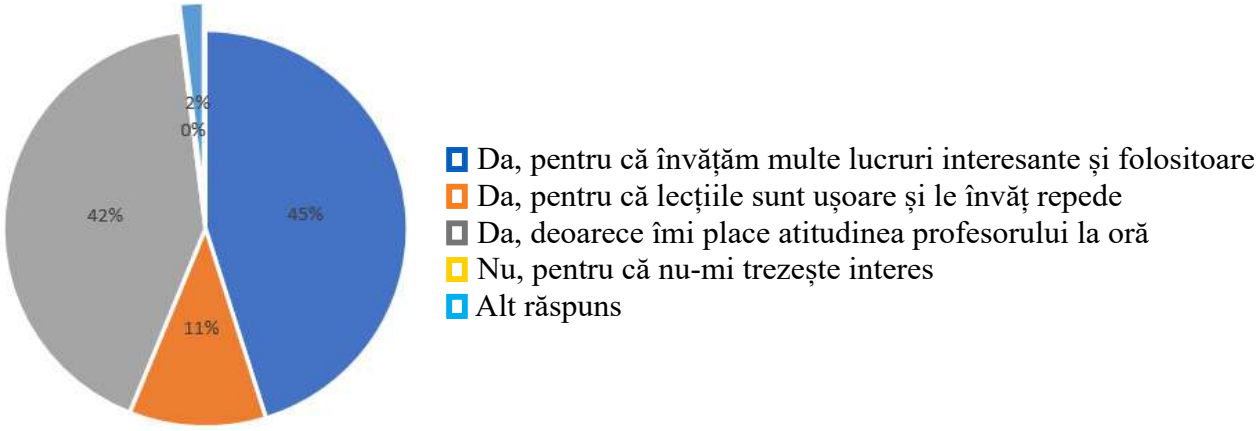

Figura 1. Motivația pentru care participă elevii ciclului gimnazial la ora de Religie, în *posttest*

Analizând imaginea prezentată, se poate concluziona că, pe lângă acumularea de cunoștințe teoretice și integrarea unei perspective moral-religioase captivante, elevii sunt profund influențați de atitudinea empatică și carismatică a cadrului didactic. Modul de predare, centrat pe transmiterea adevărurilor de credință și a învățăturilor lui Hristos prin prisma pildei și a exemplelor concrete, contribuie semnificativ la creșterea atractivității orei de Religie.

Rezultatele programului intervențional demonstrează că învățăturile moral-religioase au fost percepute de elevi ca fiind accesibile și ușor de urmat, fapt evidențiat de creșterea aprecierii față de ora de Religie, reflectată în răspunsurile oferite (36% în pretest, comparativ cu 45% în posttest). Demonstrând faptul că și-au păstrat interesul pentru această disciplină și că doresc să dezvolte metodologia didactică și conținutul educațional al acesteia, elevii au propus diferite activități suplimentare pentru sporirea atractivității orei, printre acestea numărându-se jocuri, filme educative, aplicații practice, concursuri școlare, implicarea în diferite activități extrașcolare și, nu în ultimul rând, lecturarea și prezentarea pildelor și a povestirilor moralizatoare la oră. S-a putut constata, prin comparația cu răspunsurile oferite în perioada de pretestare, că, în urma acestui program de intervenție, elevii își doresc să asculte mult mai multe pilde și povești moraliza-

toare, dar și implicarea în activități extrașcolare, acestea din urmă însumând 49% din preferințele elevilor și depășind activitățile specifice vârstei elevilor, anume, jocul și vizionarea de filme educative. Elocvent pentru evidențierea necesității lecturii biblice și a exegezei acesteia în cadrul orei considerăm următorul răspuns: „Să discutăm mai multe tâlcuiri ale Bibliei/ să citim mai mult din Biblie << plus explicații după tâlcuiri>> ca să știm să aplicăm și în viața noastră:)” (fată, 14 ani).

Fiindu-le solicitată precizarea momentului când au început a îndrăgi ora de Religie, elevii au identificat diferite clase, iar ca motive au arătat materia ușor de asimilat și atractivă, jocurile didactice care îi ajută să înțeleagă mai bine și într-un mod mai plăcut învățăturile moral-religioase, iar pentru un număr de 45 de elevi cel mai important rol îl are atitudinea cadrului didactic, metodele de predare practicate de acesta, dar și implicarea unui număr cât mai mare de elevi în activitățile extrașcolare, după cum se poate observa din următorul răspuns: „a început să-mi placă mai mult ora de religie din clasa a V-a, pentru ca am început să facem diferite activități cu domnul de religie.” (fată, 12 ani). De asemenea, pentru un număr de 31 de elevi, pildele și fabulele prezentate în cadrul programului de intervenție au determinat alegerea clasei respective, după cum se poate observa din următorul răspuns oferit: „Eu am ales aceste clase, deoarece din clasa a V-a domnul de religie a început să ne povestească câte o pildă, iar aceasta face orele mult mai interesante!” (băiat, 12 ani).

În urma centralizării răspunsurilor itemului care solicita elevilor să relateze o pildă biblică cunoscută, analiza datelor obținute după implementarea programului intervențional a evidențiat o îmbunătățire semnificativă a cunoștințelor elevilor. Doar 5% dintre participanți (6 elevi) nu au reușit să menționeze nici măcar o pildă rostită de Mântuitorul, comparativ cu 66% (79 de elevi) în etapa de pretestare. Această reducere semnificativă sugerează că programul intervențional a fost eficient și bine receptat de către elevi. Majoritatea elevilor au reușit să identifice, iar unii chiar să redea detaliat pildele Mântuitorului, precum „Pilda Samarineanului milostiv”, „Pilda fiului risipitor”, „Pilda neghinei”, „Pilda oii pierdute”, „Pilda Semănătorului”, „Pilda talanților”, „Pilda lucrătorilor viei”, „Pilda celor zece fecioare” și „Pilda nunții fiului de împărat”. Ca sursă a cunoașterii respectivei pilde, elevii au menționat ora și profesorul de Religie apoi Sfânta Biserică, orele de Limba română și Latină, bunicii, lectură biblică personală, colegii **și chiar** rețeaua TikTok, după cum se poate observa în tabelul numărul 1.

Tabelul 1. Sursa cunoașterii pildei biblice relatate de elevii ciclului gimnazial, în *posttest*

Nu știu	Prof. la ora de Religie	Biserică	Bunici	Părinți	Prieteni	Internet (TikTok)	Ora de Lb. română și latină	Lectură biblică personală
5%	60%	15%	2%	2%	2%	4%	5%	5%

În cadrul capitolului al treilea, dedicat lecturii moral-religioase a elevilor, analiza răspunsurilor primite a evidențiat impactul pozitiv al programului de intervenție. Astfel, s-a constatat că proporția elevilor care au inclus în lecturile lor personale pilde rostite de Mântuitorul Iisus Hristos a crescut de la 34% în etapa de pretestare la 55% după implementarea intervenției. Printre cele mai frecvent lecturate pilde se numără „Pilda Semănătorului”, „Pilda Samarineanului milostiv”, „Pilda fiului risipitor”, „Pilda neghinei”, „Pilda celor doi datornici”, „Pilda viței și mlădiței”, „Pilda oii pierdute”, „Pilda năvodului”, „Pilda datornicului nemilostiv”, „Pilda femeii canaanence”, „Pilda bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr”, „Pilda vameșului și a fariseului” și altele. Un aspect remarcabil l-a constituit faptul că unii elevi au extins lectura lor biblică la aproape întregul Nou Testament, așa cum reiese din afirmația unui elev de 13 ani: „Cam multe, am citit aproape tot N.T.”. De asemenea, în cadrul orelor de Limba Română, procentul elevilor care au indicat lectura pildelor sau a fabulelor a crescut de la 26% în pretestare la 42% după intervenție. Mai mult, la ora de Limba Latină, elevii clasei a VII-a au lecturat și discutat Pilda oii pierdute, conform mărturiei unui elev: „La ora de Latină am vorbit despre Pilda Oii Pierdute”. În plus, elevii au amintit și fabule studiate la orele de literatură, precum „Lupul și mielul”, „Bivolul și coțofana”, „Racul, broasca și știuca”, „Trandafirul și stejarul”, „Corbul și vulpea”, „Greierul și furnica” și „Câinele și cățelul”. Întrebați despre impactul acestor

lecturi, elevii din ciclul gimnazial au declarat că s-au simțit mai bine, mai fericiți, liniștiți spiritual, empatici și plini de compasiune. Totodată, au remarcat o înțelegere mai profundă a cuvintelor Sfintei Scripturi și o apropiere sporită de divinitate și de semenii lor, așa cum reiese din următoarele răspunsuri colectate: „mi-au plăcut aceste pilde deoarece mereu arată că iertarea și generozitatea sunt importante" (băiat, 14 ani), „m-au ajutat să înțeleg mai bine Biblia și să am mai multă grijă la lucrurile pe care le fac și alegerile pe care le iau."(fată, 12 ani). De asemenea, elevii au arătat că au învățat multe despre relaționarea cu semenii și cu sinele din aceste pilde și fabule, după cum putem observa în următoarele răspunsuri: „aceasta ne învață să fim atenți și empatici față de cei din jur, indiferent cine sunt sau dacă ne sunt dușmani; dacă cineva are nevoie de ajutor, trebuie să-l ajuți!" (băiat, 14 ani), din fabula „Lupul și mielul" am învățat să nu judeci o carte după copertă." (fată, 14 ani), „din fabula „Racul, broasca și știuca" am învățat că trebuie să fim uniți." (fată, 12 ani).

Analiza răspunsurilor oferite la capitolul al patrulea al chestionarului, dedicat relației elevilor cu Sfânta Biserică, a evidențiat o îmbunătățire semnificativă a frecvenței participării acestora la viața liturgică, comparativ cu etapa de pretestare. Participarea săptămânală la Sfintele Slujbe a crescut cu 4%, ajungând la 27%, în timp ce frecventarea Bisericii de mai mult de două ori pe lună a înregistrat o creștere de 15%, atingând 50%. Frecventarea ocazională a scăzut cu 5%, situându-se la 11%, iar numărul celor care participă doar de câteva ori pe an s-a redus semnificativ, de la 26% la 12%. De asemenea, s-a observat o creștere a atenției acordate predicii rostite în cadrul Sfintelor Slujbe. Elevii au declarat că sunt atenți în mod regulat într-un procent de 55%, 35% afirmă că acordă atenție constantă, în timp ce 10% sunt mai rar atenți sau deloc. Legătura dintre conținutul predicii și viața personală a elevilor a devenit mai evidentă, mai ales pentru cei care frecventează regulat Biserica și sunt receptivi la mesajele transmise. Această relație este confirmată prin declarațiile elevilor: „dacă aveam o problemă, găseam răspunsul în predică." (băiat, 12 ani), „multe dintre învățăturile din pilde a trebuit să le aplic în viața reală." (fată, 14 ani). Un aspect deosebit de important îl constituie sentimentul de sprijin spiritual resimțit de elevi în relația lor cu Biserica și Dumnezeu, chiar în momente dificile, după cum l-a ilustrat mărturia unui elev de clasa a VIII-a care a arătat că atunci când ajunsese să nu se mai regăsească și să se îndepărteze de toți, doar cu „ajutorul lui Dumnezeu m-am vindecat". La ultimul item al capitolului, care viza recunoașterea unei pilde discutate atât la școală, cât și la Biserică, s-a observat că aproximativ 70% dintre elevi au identificat pildele prezentate în cadrul programului de intervenție, menționând un număr semnificativ mai mare decât în etapa de pretestare. Printre pildele recunoscute se numără: „Pilda Samarineanului milostiv", „Pilda Semănătorului", „Pilda oii pierdute", „Pilda celor poftiți la cină", „Pilda fiului risipitor", „Pilda talanților", „Pilda celor doi datornici", „Pilda femeii canaanence", „Pilda robului nemilostiv", „Pilda lucrătorilor viei", „Pilda celor zece fecioare", „Pilda năvodului" și „Pilda drahmei pierdute".

Capitolul al cincilea al chestionarului, axat pe relaționarea elevilor la școală, a evidențiat schimbări pozitive în modul în care aceștia interacționează și își formează relațiile de prietenie. În urma implementării programului de intervenție, s-a constatat păstrarea prieteniilor inițiale, dar și o descreștere a numărului de prieteni apropiați odată cu avansarea în gimnaziu, de la 10-12 în clasele a V-a și a VI-a, la 2-3 în clasele terminale, accentul punându-se pe soliditatea prieteniei în detrimentul numărului prietenilor. Motivele invocate pentru formarea acestor prietenii includ trăsături precum onestitatea, altruismul, loialitatea, suportul emoțional și compatibilitatea valorilor. Activitățile desfășurate în comun variază de la socializare și plimbări, la pregătirea temelor, rugăciunea împreună și participarea la Sfânta Biserică. Numărul elevilor care merg la Biserică împreună cu prietenii a crescut cu 11, ajungând la 15, iar 8 elevi au menționat rugăciunea comună și implicarea în activități filantropice. În ceea ce privește autoevaluarea comportamentului, majoritatea elevilor de gimnaziu consideră că au un comportament pozitiv, de dorit, iar cei care ezită să se autoevalueze corect afirmă necesitatea validării din partea colegilor: „Consider că am un comportament bun, dar poate, în ochii celorlalți, sunt lucruri pe care ar trebui să le schimb" (băiat, 13 ani). Elevii au identificat schimbările necesare pentru îmbunătățirea comportamentului, evidențiind integrarea învățăturilor moral-religioase din programul de intervenție. Printre acestea se numără sporirea răbdării, adaptarea la cerințele școlare, renunțarea la judecăți negative, creșterea încrederii în sine și a optimismului. Un răspuns remarcabil, ce reliefează rolul esențial al educației în formarea unui comportament moral, a fost dat de un elev în vârstă de 13 ani care sublinia faptul că la baza comportamentului său bun stă educația pe care a primit-o,

reamintind obligația pe care oamenii, fie că sunt părinți, membri ai familiei sau profesori, o au de a transmite celor din jur nu doar prin intermediul instruirii teoretice, ci mai ales prin exemplul concret oferit prin propriul comportament.

În urma analizei răspunsurilor oferite în cel de-al șaselea capitol al chestionarului, ce viza relația elevilor cu familia, s-a putut constata faptul că majoritatea elevilor consideră că relația cu părinții lor este bună. Totuși, un număr de patru elevi au ales să nu răspundă, iar trei elevi au raportat o relație familială nesatisfăcătoare. De asemenea, referitor la conflictele din familie, s-a constatat că frecvența acestora a scăzut semnificativ, 32 de elevi raportând că nu au existat certuri în familiile lor în ultimul an, spre deosebire de doar 17 elevi în perioada de pretestare; 78 de elevi au menționat existența unor certuri în familiile lor, dar cu o frecvență mult mai rară și , din păcate, deși numărul lor a scăzut față de perioada de pretestare, șase elevi, încă mai experimentează conflicte frecvente în familie, ceea ce sugerează necesitatea unor măsuri de sprijin suplimentare pentru respectivele familii. Referitor la cauzele acestor conflicte, cel mai des au fost enumerate diferențele de opinie legate de vestimentație, muncă, curățenie sau utilizarea timpului pentru învățare, dar și conflicte între frați, provocate de motive banale, precum împărțirea resurselor comune, și, nu în ultimul rând, comunicarea deficitară, cauzată de tendința fiecărui membru al familiei de a prioritiza propriile nevoi. Elevii au arătat că au conștientizat necesitatea unor schimbări pentru a îmbunătăți relațiile familiale, fiind dispuși să contribuie și ei la acestea. Printre principalele soluții propuse se regăsesc înțelegerea reciprocă, comunicarea deschisă, iubirea, cultivarea armoniei, a echilibrului și a unității în familie, activitățile comune, timpul de calitate petrecut împreună și chiar rugăciunea făcută atât pentru familie, cât și împreună, în familie. Demonstrând o înțelegere și o aprofundare a mesajelor moral-religioase descoperite în perioada de implementare a programul de intervenție, la ultimul item al acestui capitol, 87% dintre elevi au arătat că au cunoștință de pilde despre familie, comparativ cu perioada de pretestare când 50% dintre elevi au declarat că nu cunosc nici o pildă rostită de Mântuitorul care să cuprindă total sau tangențial tema familiei.

Ultimul capitol al chestionarului a vizat percepția elevilor asupra activităților extrașcolare. Analiza răspunsurilor obținute a evidențiat un interes semnificativ crescut pentru astfel de activități pe durata implementării programului de intervenție. Astfel, un număr de 114 elevi au participat la activități extrașcolare desfășurate atât în cadrul orei de Religie, cât și în școală, acest număr fiind considerabil mai mare comparativ cu perioada de pretestare. De asemenea, numărul elevilor care nu au participat la astfel de activități a scăzut de la 14 în perioada de pretestare la doar 6. Printre activitățile extrașcolare cele mai apreciate de elevi se numără excursiile, activitățile în aer liber, inițiativele filantropice și ecologice, precum și concursurile tematice organizate în cadrul orei de Religie cu ocazia marilor sărbători creștine. Aceste activități au fost percepute ca fiind nu doar recreative, ci și formative, contribuind la dezvoltarea personală și socială a elevilor. Copiii au evidențiat faptul că, prin participarea la aceste activități, au învățat lucruri noi, au format prietenii, au lucrat în echipă și s-au descoperit. Un alt aspect remarcabil subliniat de elevi este legat de implicarea profesorului coordonator, care a reușit să creeze o atmosferă pozitivă și să încurajeze valori precum bunătatea și solidaritatea. Un exemplu în acest sens este mărturia unei eleve de 12 ani: „Că domnul profesor este mereu vesel și ne dă o stare bună. Și că am putut ajuta și face fapte bune pentru alții.” (F., 12 ani). De asemenea, elevii au observat că implicarea lor în activitățile extrașcolare a avut efecte benefice asupra lor, devenind mai buni, mai smeriți, mai înțelegători cu cei din jur și mai dornici să participe activ în viața comunității. Ei au evidențiat și întărirea legăturilor sociale între colegi și profesori, după cum subliniază o elevă de 14 ani: „am creat o legătură mai bună cu prietenii și profesorii”. Arătând că participarea lor la activitățile extrașcolare în cadrul orei de Religie a avut un impact pozitiv asupra dezvoltării lor morale, sociale și emoționale, elevii au oferit sugestii, oportunități valoroase pentru optimizarea aceste activități, punând accent pe colaborare, interactivitate, adaptarea la specificul generației actuale și implicarea dedicată a profesorilor. Astfel, ei și-au manifestat dorința de a socializa și colabora mai mult, de a participa la activități interactive la care să se folosească tehnologie actuală, iar limbajul să fie adaptat noilor generații. Nu în ultimul rând, elevii își doresc cât mai multe pilde și povestiri cu impact educativ, moral-religios, dar și vizite educative la biserici și mănăstiri cu implicarea întregii clase. Arătând rolul decisiv pe care cadrele didactice îl au în crearea unor experiențe educative relevante și plăcute pentru elevi, aceștia au arătat că este esențială implicarea activă și dedicată a profesorilor coordonatori.

Concluzii

În urma analizei răspunsurilor elevilor corelate cu observațiile directe efectuate pe parcursul orelor și al pauzelor, putem afirma faptul că ipoteza formulată anterior se validează. Programul de intervenție și metodologia PILDA, prin care au fost valorificate pildele Mântuitorului și fabulele culte, s-au dovedit a fi instrumente eficiente pentru sporirea interesului și implicarea elevilor în activități moral-religioase, dar și extrașcolare cu un real impact pozitiv. La finalul programului, elevii au demonstrat îmbunătățiri semnificative atât pe plan cognitiv, cât și relațional, nu doar la școală, dar și acasă. Crearea unui mediu de învățare interactiv, empatic și incluziv a facilitat deschiderea elevilor spre învățarea, formarea și asumarea valorilor moral-religioase durabile. Analiza rezultatelor subliniază potențialul unui astfel de program în formarea holistică a elevilor, contribuind la dezvoltarea armonioasă a personalității lor în contextul valorilor morale și spirituale, creându-se premisele unei educații moral-religioase moderne, care să răspundă nevoilor și aspirațiilor elevilor.

Bibliografie:

1. *BIBLIA sau Sfânta Scriptură.* București: Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2008. 1416 p. ISBN 978-973-616-118-6.
2. BLÂNDUL, V. C. *Modalităţi de prevenire şi corectare a părăsirii timpurii a şcolii prin intermediul educaţiei religioase.* În: *Spre o reunificare a valorilor.* Bergamo: Casa Editrice MARNA, 2013. 165 p. ISBN 978-88-7203-608-2.
3. BOCOȘ, M., OPRIȘ, M., OPRIȘ, D. *Cercetarea în domeniul educaţiei morale şi al educaţiei religioase. Modele şi aplicaţii.* Cluj-Napoca: Casa Cărţii de Ştiinţă, 2006. 306 p. ISBN 978-973-686-856-6.
4. CUCOȘ, C. (coord.), *Pedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice*. Iași: Polirom, 2009. 766p. ISBN 978-973-46-1403-5.
5. COJOCARU, A.; BRAŞOVEANU, R. *Impactul psihoemoțional al educației moral-religioase în cadrul familiei, școlii și bisericii. Vector European*, 2021, 2: 158-163. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/158-163_24.pdf [Accesat: 15.08.2023]
6. CREŢU, L. I*mpactul disciplinei Religie în formarea valorilor moral-spirituale la preadolescenţi.* În: *Valorile moral-spirituale ale educaţie*i. 2015. p. 289-292. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/289-292_5.pdf [Accesat: 18.08.2023]
7. OPRIȘ, D. at al. *Utilizarea textului biblic în activităţile didactice desfăşurate la religie. Anchetă pe bază de chestionar. Altarul Reîntregirii,* 2006, 11.3: 41-61. Disponibil: https://www.ceeol.com/search/viewpdf?id=67760 [Accesat: 18.08.2023]
8. PAPUC, L., COJOCARU, M., SADOVEI, L. *Teoria educației: suport de curs.* Chișinău: Univ. Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, 2006. 60 p. ISBN 978-9975-932-67-7.
9. SARANCIUC-GORDEA, L.; URSU L. *Studierea copilului prin metoda observării și documentării: Suport de curs.* Chișinău, Univ. Ped. De Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Centrul Editorial Didactic „Pas cu Pas”, 2015. Disponibil: http://dir.upsc.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/3611/Studierea-copilului-Metoda-observarii-documentarii-Suport-curs.pdf?sequence=1&isAllowed=y [Accesat: 12.08.2023].
10. ŞCHIOPU, C. *Valori şi atitudini în interpretarea operei literare. Limba Română*, 2017, 239.3: 88-94. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/88_94_Valori%20si%20atitudini%20in%20interpretarea%20operei%20literare.pdf [Accesat: 16.08.2023].
11. ȘCHIOPU, C. *Opera literară: receptare și interpretare.* Chișinău: Combinatul poligrafic, 2022. 223p. ISBN 978-9975-3207-4-0.
12. VOICU, C. *Educația morală: context educațional. Probleme actuale ale ştiinţelor umanistice*. 2019. p. 330-337. Disponibil; https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/330-337_2.pdf [Accesat: 12.08.2023]

Date despre autor:
Adrian-Florentin DĂSCĂLESCU, doctorand, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău.
E-mail: adrian.dascalescu@ltdolhasca.ro
ORCID: 0000-0003-1246-004X

Prezentat: 23.01.2025